

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbata.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhiepiscopale, Sibiu, str. măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE.

Pentru odată 14 fl., — de donkuri 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Religiune și filosofie

de
Aurel C. Popovici.

I.

Greu este să înțelegi pe omul fără credință, fără religie. Ai totdeauna impresiunea penibilă, că un asemenea om, ori și cât de scăpă-rătoare i-ar fi inteligența, și ori și cât de vastă i-ar fi cultura, parcă nu ar fi un om tocmai întreg, parcă i-ar fi lipsind ceva, parcă nu vede și simte ca omul normal, ci suferă de un fel de daltonism moral.

Daltoniștilor le lipsește percepția fiziologică normală pentru anumite culori: unde e coloarea deschisă, ei văd coloarea închisă; pentru ei, pașiștea de iarbă verde, plină de viață și de poezie, e un petec de pământ presărat cu fire cenușii, obraji rumeni, plini de sănătate ai copiilor, lor li se prezintă înnegriți parcă cu zmoală, albastrul cerului, zâmbetul naturii, li se pare fum și ceață. În lumina ochilor lor firea toată e suferindă, ofticoasă, gangrenată.

Ce mai poate însemna viața pentru asemenea nenorociți, dacă toată marea de lumină, toată această vie, dumnezeiască policromie a naturii, cu abundența înviorătoare a nuanțelor ei, li se pare un fel de beznă: pete, lacuri de cerneală pe natura întregă, un fel de colorit de zmoală la răsăritul soarelui, la asfințitul lui, și ziua toată, toate zilele de-a rândul? Sunt oameni cu vederea anormală, oameni de compătimit!

Materialiștii sunt tot un fel de daltoniști. Lor le lipsește chiar mai mult decât acestora, le lipsește ochiul ochilor: sufletul însuși, sau dacă îl au, e bolnav. De aceea, mereu îl tăgăduiesc, fie că nu-l au, fie că vor să scape de el. Mai ales ei exagerează și carichează obiectivul științelor exacte și teoria despre meca-

nismul gândirii, mulțămindu-se cu o concepție mașinistă.

Mecanism sau nu, — funcționarea regulată a minții e esențială producției omenești de valoare. Incontestabil. Dar un mecanism presupune un *mecanic*, iar acesta în om e *sufletul* lui. Și după cum e mecanicul, așa funcționează și mecanismul, fie acesta mai simplu sau mai fin. Iar dacă e vorba pe mașinerii, — ne-am putea întreba: cum o să funcționeze mecanismul unei locomotive și cum o să „progreseze” un tren în siguranță, dacă d. p. mecanicul e paralizic sau amețit? Dar când e beat mort, — cum este sufletul celor mai mulți atești lărmuitori? Nu ți se pare că, citind unele scrieri ateiste moderne, pline de patimă, îl auzi pe autor strigând în plină beție de „idei”: „Știți voi cine sunt eu?... Eu sunt grozav, mă! Eu sunt *Om*!... Dumnezeu și sfinții religioșilor voastre sunt superstiții!.. Uite cum se învârtete pământul!.. Hai?... După ideia mea, a Omului, a unui Om (care însă nu era beat!) Eu, Om, am răsturnat pe Dumnezeu din cer... Azi eu sunt Dumnezeu!... Și dacă ascultați de mine, și voi sunteți Dumnezei!... Trăiască Adevărul!... Trăiască Democrația Socială!..

— Urrah!... răsună umanitatea globală în capetele ei înfierbântate. Beția e beție, e o intoxicație a creierului, o narcoză a sufletului, fie cu spirt, cu spirit, cu eter, clo-roform, sau cu vorbe goale, — rezultatul e același.

E de sigur incalculabil de mare puterea de sugestie în toată viața culturală, deci și în filozofie. Dintre moderni chiar și Paulsen, un om cu multă cumpăneală în idei și în cuvinte, scapă uneori expresii nepermise, mai ales unui profesor universitar. Dar Paulsen era liberal, și în supărarea lui politică pe clericali din Germania, uita adesea ce zice. Dacă aceasta se întâmplă chiar u-

nor inteligențe distinse și disciplinate, de ce să ne mirăm de cele fără nici o disciplină, de panteiștii, materialiștii, și ateștii cei gălăgioși?

Și eu admit, firește, că omul e capod'opera naturii, mai ales că cred, ca orice creștin, că omul e făcut „după chipul și asemănarea lui Dumnezeu”. Dar scriptura ne spune, că Dumnezeu n'a făcut decât pe primul om. De atunci a cam trecut multă vreme. Nu-i mirare că, de mult, „exemplarele omenești” nu prea par toate tocmai capod'opere, că se găsesc și multe exemplare defecte între ele. O fi perfectibilă omenirea, dar și potopul pare că joacă oarecare rol întru selecțiunea și perfecțiunea ei. Iar cei ce pornesc din principiul „după noi potopul” — nu contribuie în mod tocmai pozitiv la opera de „înaintare”...

Din parte-mi, știu să prețuiesc chiar mândria omului când e legitimă. Dar nu cred, că fala goală și mai ales trufia aceasta, care mereu opune pe om lui Dumnezeu, care mereu își bate joc de orice sinceră evlavie față de aceasta atât de tainică natură, ar fi înaintând cu adevărat cultura serioasă. Nu mie îmi va putea face cineva cu oarecare temei mustrarea, că aș fi nesocotind, întrucâtva măcar, valoarea științelor pozitive, a filozofiei, a istoriei, a întregii noastre culturi. Doar convingerea mea tocmai aceasta este, că prin știință, istorie și filosofie, se verifică chiar politica, pe care o susțin și eu, că ele verifică mai ales rostul religiei.

Dar tocmai pentru că prețuiesc atât de mult ceea ce constituie, după a mea convingere, cultura adevărată, tocmai de aceea mă revoltă barbaria, chiar și dacă se manifestă la lumina electrică; iar trufia „omului” abstract, față de credința religioasă a unui întreg popor, față de întreaga sa ființă morală și deci națională, e barbarie; și mania raționalistă de a

stârpi evlavie față de tainele mari și nepătrunse, e barbarie; căci evlavie e roua sufletului, ea-l inobilează, ea-l face capabil de cultură superioară; și barbarie e orice materializare sâluită a celor ce nu sunt și nu trebuie să fie materiale. Dar de când cu concepția „filozofică”, că creierul ar fi secretând idei, după cum ficatul secreteză fiere, — nu e tocmai de mirat, că cultura noastră întreagă suferă de un fel de galbănare, că valorile morale se preschimbează în valori de galbini, că „infometarea de dreptate” se transformă în foame materială, în *auri sacra fames*.

Vorbirea deputatului Dr. A. Vlad

rostită în ședința din 25 Ianuarie n. a dietei, la discuția generală asupra proiectelor de lege despre reformele de dare.

(Fine).

Onorată Cameră! Eu cred, că susținerea acestui pasaj al legii nu e în interesul economiei naționale, căci silim și institutele din provincii să imprumute bani în mod uzur. Totodată țin de necorăspunzător acest mijloc pentru a împiedea abuzurile comise de diferite societăți. Poate, că legea are și acea intențiune — cu toate, că nu presupun, că aceasta ar fi înrărit pe dl ministru — de a ridica în mod considerabil darea institutelor financiare prin introducerea acestui alineat. Indrănesc să afirm, că 80 per-cente din băncile din provincie pot ajunge în puterea paragrafului de uzură. (W. kerle face semn negativ.) E imposibil să nu greșească în contra acestui paragraf. (W. kerle întrerupe: Stilizarea de acum o înțelegi! Pe baza acestei stilizări este imposibil!)

Susțin, că nu capătă dela banca Austro-Ungară titlu de escont, și astfel sunt silite să ia dela băncile mari din Budapesta, sau dela singuratici speculanți, cari în orice caz vor pretinde cu 1 și jumătate percent mai mult. Un asemenea institut nu poate exista, nu poate prospera în modul acesta și numai dacă se ridică cheia de dare pentru băncile din provincie dela 10 percente la 15 percente — așa, cum e stilizat alineatul din partea comisiei financiare — cred, că se va ajunge la ceva rezultat.

FOIȘOARĂ.

O întâmplare interesantă.

Din englezește.

(Fine).

Au trecut doi ani dela cele întâmplate. Succesul și averea s'elergau după mine. Ajunsesem cel mai căutat și cel mai distins medic în întregul ținut.

Odată primesc invitare la balul dat de doamna Sommerville. M'am dus. Pe când se dansa în salon, m'am proptit de ușă. De odată m'a atins urechia o voce, care a avut asupra mea efectul unui trăsnet. Am recunoscut numai decât vocea damei cu fața asunsă în vâl, care înainte cu doi ani m'a dus la patul surorii ei bolnave. Mi am îndreptat privirea în direcția de unde venise vocea, și văd înaintea mea o damă tină, frumoasă, care sâmbăna de minune cu fata declarată din partea mea de nebună și incurabilă.

— „Cine e dama aceasta?” întrebaui pe vecinul meu.

— „E contesa Gavriloff, una dintre fetele cele mai avute. A moștenit o avere fabuloasă dela moșul ei, Vladimir Vasulici, contesa decedat înainte cu doi ani. Domnul care vorbește cu stăpâna casei e bărbatul ei, contesa Ivan Gavriloff”.

Cu mare interes privii spre cel arătat, pentru că dori-am să cunosc pe bărbatul grațioasei femei. Era bărbat frumos contesa Ivan Gavriloff, dar nici deosebit simpatice. Fața lui trada brutalitate, iar din ochii lui se putea ceti tirania. În stare să-ți înghețe sângele în vîna. Erau negri ca cărbunele și luceau ca diamantul. Era ceva magnetic în ei, ca în ochii de șarpe, și în momentul în care și-a întors fața spre mine și m'a privit întămplător, credeam că mi cetește și gândurile cele mai ascunse.

Pentru ca să scap de efectele acestei priviri, m'am întors în altă parte și dau față cu contesa, care mă privește cu o groază evidentă, ținându-și ochii tăntă asupra mea. Fața i se făcuse tot mai palidă, în urmă începuse să se oclatine și cu un strigăt de durere căzu pe padimentul luciu.

Oaspeții alergară înspăimântați la ea, pentru a-i da ajutor, iar eu m'ne nu-și bătea nime capul, deci am părăsit salonul cu grabă și neobservat de nime.

Mergând spre casă, în mintea mea se clocneau gândurile, fără a putea scoate din ele, dacă contesa Gavriloff a fost cu adevărat bolnavă mea de odinioară, ori a fost altoineva, care fi samăna atât de bine? Nu, nu a putut să fie bolnavă mea, — zi-oam eu în mine, — ci a fost sora ei, dama imbrobodită, care a venit noaptea după mine și care mi-a plătit discreția și subscrierea atestatului cu zece mii. Dar pot oare să samene două ființe omenești

atât de mult una cu alta? De ce nu, dacă sunt surori, și poate că și gemene?

Peste câteva zile am auzit, că contesa Ivan Gavriloff și soția sa s'au dus în patria lor, în Rusia. Mi-am adus aminte de cuvântul dat, și nu m'am interesat mai departe de ei. Peste 6-7 luni, ceteșo însă în ziarul meu de predilecție un articol sensationnal, intitulat astfel: „O femeie sănătoasă în casa de nebuni. O pretențiune scandalosă de moștenire, asupra unei moșii din Rusia”.

În casa de sănătate din orașul X se află o femeie nebună, care afirmă, că e o moștenitoare avută și că familia ei a internat-o pe calea hipnotizării în casa de sănătate.

Vă puteți închipui ce am simțit eu la citirea acestor rânduri. Am cetit articolul întreg, scris de medicul sanatoriului din orașul X, domnul George Withworth, în care articol se spunea, că pe o tineră femeie, originară din Rusia, cununa-tul ei, contesa Ivan Gavriloff, a hipnotizat-o și i-a sugerat simptomele nebuniei, iar sub durată hipnozei, doctorul Ricketts și doctorul Stanley Holmes, au dat un atestat în prezența unui senator magistratual, pe baza căruia nefericita a fost internată într-o casă de sănătate. Aici a fost primită sub numele de Sofia Stragoff, dar ea afirmă, că adevăratul ei nume e Olga Vasulici, și că e moștenitoarea decedatului conte Vladimir Vasulici. Pe sora ei mai mică, Ecaterina, soția contelui Ivan Gavriloff, moșul lor a exclus-o din moștenire,

și de aceea a internat aceasta pe sora ei mai mare în casa alienajilor, ca să poată pune mâna ea pe moștenire.

Apariția familiei Gavriloff în timpul din urmă în Anglia i-a părut suspectă tinerului medic al sanatoriului, și l'a întărit în credința, că frumoasa sa pacientă într-adevăr a căzut jertfă unei crime. S'a informat în secret despre raporturile familiare ale familiei Gavriloff, și a aflat, că contesa Ivan nu a avut nici odată vre-o soră mășteră, și că nevasta sa a avut cu adevărat o soră cu numele Olga, care a dispărut în mod misterios, înainte cu doi ani. Pe baza acestor descoperiri, a fost el pe deplin convins, că aceea ce spune bolnava e purul adevăr. Și-a ținut deci de datorință a aduce chestia în publicitate și a provoca pe colegii săi medici, că să se pronunțe, pe ce baze au subscris ei la timpul său atestatul de internare?

Imediat cum m'am reoules din marea mea mirare, în care m'a pus citirea articolului, am grăbit a mă prezenta la direcția amintitului sanatoriu, pentru a-i spune ce rol am avut eu în această curioasă dramă. Dar nu mi am terminat bine vorbirea, și eată că intră și doctorul Ricketts, iritat peste măsură. Vă puteți închipui indignarea și mirarea mea, când el începu să declare la mijlocul celei mai mari indignări, că nu a subscris atestatului cu pricina și că nu cunoaște pe bolnava femeie.

Am căutat să-l conving despre con-

On. Camera! Bănoile din provincie vor plăti dare mai mare, după noua reformă, căci cele mai multe bănci vor alege sub o astfel de cheie a dării de venit, care în aplicarea ei — dimpreună cu darea suplinitoare de venit, — va fi cu 13 procente mai mare, decât cea plătită până acum.

Nu pot lăsa neatinsă nici acea dispoziție a proiectului de lege, care la darea de venit general ia de bază și hârțile de valoare, cari până acum au fost scutite de dare, prin ceea ce încalcă promisiunea solemnă a statului și supune la dare și acestea venit, cari pe baza promisiunii din partea statului până acum au fost scutite de dare.

Nu vreau să mă ocup mai pe larg cu această chestiune de oarece deputatul Eber Antal și-a spus prea bine părerea relativ la toate punctele din chestiune. Numai acel fapt doresc a-l semnala, că dacă se va pune în vigoare această dispoziție, astfel s'ar vătămă drepturile deja câștigate, pe cari e datorită statului să le respecte.

După părerea mea reforma de dare poate urmări două scopuri. Un scop ar fi, ca prin reformă să se asigure un buget satisfăcător cheltuielilor statului, cari zi de zi cresc și pe cari legislațiunea în timp din urmă le-a acceptat ca și la poruncă.

Pentru că eu cu greu pot crede, că această reformă va produce un deficit de 20 milioane, ci din contră cred, că au drept aceia, cari așteaptă dela reformă o urcare de 40 milioane a dării directe.

Al doilea scop poate fi acela, că guvernul năzuiește a asigura o reformă de dare, care convine proprietarilor mari, reprezentați bine în parlamentul actual.

Pentru că, cu toate că nu cred în o durată de o sută de ani a acestei reforme, — precum a profetizat asta dl referent, — totuși nu cred, că reprezentanții marilor proprietari să mai aibă vre-o 10—15 ani ocaziune mai bună a-și asigura prin un parlament viitor o reformă de dare după placul lor, pentru că în viitor parlamentul se va compune pe baza votului universal încă și în cazul, când ar fi împiedicat cu pluralitatea lui Andrassy.

Și dl ministru de finanțe, dar și comisiunea financiară încearcă a ne convinge, că reforma pusă sub dezbateră ar produce la darea directă o scădere, respective deficit de 20 milioane.

Wekerle: N'am zis-o asta.

Dr. A. Vlad: Permit, că acelea 20 de milioane vor scădea la anumite specii de dare, dar se vor înlocui cu alte dări directe, încasate sub alți titli. Cu toate că cheia de dare s'a micșorat, totuși la darea de pământ nu va rezulta nici un deficit, pentru că la acest fel de dare sunt astfel de întocmiri, cari stau pe baza legii și fiindcă la acest fel de dare obține și urcarea de 3 la sută, căzătoare pe ținuturile grănițrești.

Nu se poate aștepta însă un deficit oarecare nici la darea de casă și la darea după chirie.

Ceea ce privește darea de interese după capital și darea după rente încă nu putem observa un deficit, pentru că cheia de dare va fi urcată la 10 la sută.

trarul, și i am revocat în memorie toate împrejurările, pe baza cărora am stabilit amândoi diagnosa. El mi spunea însă, că sunt nebul, pentru că nu m'a văzut în viața lui! Și le spunea toate acestea cu atâta sinceritate, încât nu se putea trage la îndoială aceea ce spunea. De fapt, nu putea să-și aducă aminte nici decum de aceea ce s'a întâmplat înainte cu doi ani în casa misterioasă.

Acum direcția institutului a luat a-facerea în mână și în scurtă vreme i-a succes să facă lumină. Nefericita fată întru adevăr era Olga Vasulici, moștenitoarea moșului ei foarte avut, pe care însă cumnatul ei, Ivan Gravrilloff, a despoiat o în mod foarte barbar de întreaga avere. Desoperindu-i se acum fapta, el a fost trimis pe viață la Siberia.

Sofia se, sora fără suflet a victimei, văzând că negarea nu folosește nimica, a mărturisit că a fost complice la comiterea crimei, și a descoperit și ultima pârțicioasă a secretului, spunând, că bărbatul ei a hipnotizat și pe doctorul Ricketts, și într-o stare cu totul inconștientă l'a înduplecat să vină cu el și să-și împlinească misiunea, ca medic.

Nefericita Olga Vasulici, firește, și-a primit imediat libertatea, și apoi și a-vere, iar la câteva luni după aceasta am cetit în ziarul din Londra, că medicul George Withworth s'a logodit cu Olga Vasulici, cu nefericita fată, care lui avea să-i mulțamească ieșirea din îngrozitoarea temniță în care intrase pe viață.

Dar și altcum după venitele acestea se va încassa pe viitor și dare de venit generală, ceea ce va produce asemenea un plus oarecare.

La darea întreprinderilor și asociațiilor obligate a da socoteală publică asemenea nu va fi o micșorare a dării, ci din contră și la acest fel al dării se va face o urcare, pentru că cu darea de venit general la oaltă de prezent se plătește o dare de 13 la sută, ceea ce se va face și pe viitor.

Ceea ce privește darea după câștig, cu toate că s'a redus cheia dării, totuși în general darea va fi urcată; deci nici aici nu se poate vorbi de un deficit oarecare.

Deficit poate să rezulte numai din ștergerea dării de clasa a II-a ceea ce poate să deie 10 milioane. Poate să obvină deficit și la darea de clasa I-a. Dar darea de clasa a doua a fost deja până acum în parte scoasă din vigoare.

Această diferență nu numai va satisface-o darea după venitul general, ci va produce și un plus considerabil față de prezent.

O astfel de reformă a dării, care urzând unele specii de dare pe altele le îngreună prin dări noi, în așa măsură, încât rezultă din reformă un plus de dare na și poate forma pretenția de a se putea mândri că a îndeplinit concesiuni și că a scărit contribuțiile (zgomot). Asemenea plusul de dare încă nu-l vor plăti proprietarii mari (contraziceri); nu, pentru că marii proprietari au astăzi o putere și influință dominantă în politică și asta — după cum am mai zis — aduce cu sine, că marii proprietari se folosesc în favorul lor de puterea politică ce o posed.

Acesta e un adevăr dovedit; și asta așa e la noi și așa e ori și unde, până când nu ajung și clasele proprietarilor mici la influința politică recerută.

On. Camera! Ceea ce privește avantajele acestei reforme, în primul loc trebuie să amintim introducerea minimalului de existență și progresivitatea, cari însă puțin valorează.

Minimalul de existență pentru stat e un profit evident, de oarece pe cei scutiți dela dare nu mai trebuie să i țină în evidență, nu trebuie să-i sechestreze și astfel e o acțiune din partea statului prin care se ușurează administrația financiară și astfel profitează.

Față cu urmările introducerii minimalului de existență, declar, că introducerea progresivității la darea după venitul general absolut nu e în stare să contrabalanseze îngreunarea enormă, care în urma reformei va apăsa pe proprietarii mici. Dar nu va fi mai departe în stare a contrabalanșa nici disproporția provenită din dările de consum. Pe baza acestora sunt de convingerea, că reforma pusă sub dezbateră nici pe departe nu atinge darea dreaptă și proporționată.

Intre astfel de împrejurări nu sunt în poziția de a primi reforma de dare, fiindcă cred de îndreptățite gravaminele locuitorilor dela orașe cauzate prin această reformă.

Așa cred că astăzi, când se ivește lipsa de a promova industria și comerțul prin subvenții din partea statului, e o politică rea financiară aceea, care împiedică prin dări prea grele luarea unei emulații cu industria și comerțul austriac.

O astfel de politică financiară în-samă atată, ca și când subvențiile s'ar da industriștilor și comercianților austriaci.

În puterea acestor motive nu sunt — cum am zis — în poziția de a primi reformele de sub dezbateră generală pentru dezbateră în special. (Lupta.)

Preotul și școala confesională

de Emanuil Pop.

(Fine.)

Din cauza numărului mare de locuitori s'au deschis prăvălii de tot soiul, ateliere de meserii și piață cu produse de nutremânt. Toate abia împacă trebuințele, ear măestrii păpușari fiind puțini și argășitori de piei lipsind cu totul, trebuința lor e earăși simțită.

Viața pe piață e foarte vie, cu deosebire unde se vinde lapte și derivatele lui, galițe și ouă.

Locuitorii sunt Români, Maghiari, Germani, Slovaci, Italieni etc.

Proprietarii de pământ sunt Români, și numai vr'o câțiva Maghiari.

Românii sunt gr.-ort. și numai puțini coloniști sunt gr.-cat. ceilalți locuitori aparțin la diferite confesiuni cunoscute în țară.

Așezăminte Români au 2: biserica și școala. Ambele sunt în bună rânduială și bine cercetate; ear poporul începe a se lumina. Mulți cetesc gazete, și cărți din biblioteca bisericii, ear tinerimea, la zile mari, dă producții teatrale.

Maghiarii au numai biserică; ear pentru coloniști societatea „12 Apostoli“ susține o capelă rom. cath. și o școală.

Atingerea cu atâtea străini, a adus, că Românii au împrumutat multe dela aceștia: în limbă, port, traiu etc.

Dialectul Românilor e cel „Crișănesc“, pronunță moale: ce-se, oi-și, apoi au cuv. străine: glük auf, ștaier, șpațir, colop, căbat, oizmă, meg iș etc.

Portul românesc, cu deosebire la femeii, e cu totul părăsit; toate sunt „doamne“.

Traiul încă miroasă a domnesc și'n casa celui mai sărman. De beuturi spirituoase (alcoolice) nu se ferise, cu deosebire băieții sunt bețivi.

Locuințele sunt bine rânduite, curste și bine mobilate

Dar, toate acestea nu stau în cum-pănă cu cultura și nici cu starea materială; căci cei mai mulți sunt datori pela bănci. Totul e numai o făloșie; de aceea și sunt porecliți de vecinii lor de „făloși“ și la economie „lenioși“.

Fela a străbătut și la ospete și pomeni. Însă obiceiul pomenilor scumpe, la poveștele înțelepte ale preotului, a început a se înlocui cu jertfe pentru biserică și povera nevoilor zilnice pe mulți i-a schimonosit în gușă, de cari mai sunt și azi.

Până a nu ajunge băile în stăpânirea soc. „12 Apostoli“, alta a fost starea locuitorilor. Ei au fost atunci mai săraci și povara nevoilor zilnice pe mulți i-a schimonosit în gușă, de cari mai sunt și azi.

NB. Această predare, învățătorul să o însoțească cu apriețieri etice și economice și continuând aplicarea treptelor formale următoare, să nu peardă din vedere firul roșu: a deștepta în elev hărnicie, trezvie, spirit de întreprindere, interes și îndemn spre îmbrățișarea diferitelor ocupațiuni și măiestrii omenești.

Iată, un stare fond sunt de părere să i se dea geografiei în școalele populare.

2. Științele naturale. Acestea de pe pedestalul desorierilor minuțioase, să se coboare la trebuințele de viață ale poporului și înfrățindu-se cu

3. Economia, să împărtășească elevilor cunoștințe în toate direcțiile vieții zilnice. Și intru cât sistemul dogmatic (?) al acestor obiecte, nu condece o astfel de imbinare și o astfel de tractare a materialului, acesta ere să se tracteze în cartea de cetire.

4. Cartea de cetire, deci trebuie și ea întocmită cu considerare la trebuințele vieții omenești, atât morale cât și materiale. Cunoștințele și experiențele omenești, pentru ajungerea progresului în aceste 2 direcțiuni, intru cât a-ele nu se pot tracta la obiectele respective (religie, geografie, științe naturale) au să fie aici tractate.

D. e. reuniri bisericești, societăți de temperanță, tovarășii economice de tot soiul, piețele unde se pot valora diferite produse, prevaricațiuni, procese etc. În chipul acesta, cartea de cetire va umplea golul ce-l lasă diferitele obiecte.

5. Cantul. Dispoziția poporului nostru spre cântare e aproape proverbială. Și această dispoziție o putem privi ca un dar deosebit al promiei cerești dat poporului nostru. Trece acest popor prin valurile atâtor veacuri furioase și lipsit de ajutor (protector), în cântare și-a eflat leacul de înviorare și reîntinerire a puterilor stoarse. Cântarea, cu drept cuvânt putem zice, că alături cu credința în Dzeu, a păstrat forța de viață a poporului nostru.

În urmarea acestei dispoziții, e just-fioată judecata poporului asupra învățătorului necântăreț: „Nici cânta Domne miluște ne“ nu știe, de ce să mai și trimet copilul la școală.“ Deci cultivarea cântării, amăsurat dispoziției poporului, cu melodii religioase și de doină, nu i ertat să se neglige în școală. Dar și de acest neajuns, puține școale avem scutite! Cauza, n'o putem atribui planului de învățământ și nici cârților de cântece.

B. Mijloacele de învățământ practice și de intuiție. Ca mijloace de această natură trebuiesc considerate:

1. Grădinile economice școlare. În vederea direcției practice ce are să i-se dea școlai, acestea nu pot să lipsească dintre mijloacele de învățământ. Ele au să formeze pentru elev școala cea vie! Și deci trebuiesc cultivate cu tot soiul de plantațiuni ce aduc folos omului (ca hrană, îmbrăcăminte, medicină, înfrumșetare) și vitelor lui, și sunt acomodate cu clima din localitate. În ele trebuie așezată și o stupină de model.

Atențiunea ce s'a dat acestor grădini și progresul obținut pe acest teren, la noi e prea mic; deci cu atât mai mari și mai funeste sunt urmările în viața școlară, cari apoi se resimt puternic și în viața poporului.

2. Tabele economice. Acestea au să se folosească spre a deștepta interes cu privilegiul eșercițiilor de vorbire. Ca tabele de această natură pot figura: acareturi economice moderne, mașinării economice, aparat de clocit ouă pe cale artificială, ouptor de uscat poame, tablouri antialcoolice, tab'ouri din viața economicilor, burghezilor etc. etc. De acestea n'am văzut nici la o școală!

III. Corpul didactic. Cu eșecutarea planului de învățământ e încredințat corpul didactic.

Dela capabilitatea lui atâră în mare măsură progresul pe toată linia. După-cum el se va și apropiia de inima și spiritul elevilor și a poporului, dupăcum va și sămăna sămânța învățaturii în inima și spiritul acestora, așa aceasta va fi spre rodire de viață sau spre lăncezire și moarte.

Activitatea corpului nostru didactic, însă e mai mult „oficială“, mărginită în cadrele înguste ale planului, manualelor și la câteva visite făcute în școală, și străină, foarte străină de trebuințele vieții zilnice. Un tată întreabă seara pe copilul său: „Spune-mi, ce ai învățat azi la școală?“ Copilul răspunde: „Am învățat tată, co-coșul și găina“. „Spune-mi și mie cum ai învățat“ — îl agrăi tată. Copilul istorisește dupăcum se află în cartea de cetire.

Terminând, tatăl îi zise: „Asta și noi și și tu o poți și fără a merge la școală. Măne, dragul tatii, n'o să perzi vremea la școală, ai să mergi la capre!“

Dacă elevului i-s'ar fi împărtășit idei nouă ca d. e. solurile de găină, cari sunt mai de preț ca ale noastre, îngrijirea acestora, nutrirea galițelor cu oase prăjite și măcinate, cum prin cultura de galițe se poate crea venit însemnat, cum se poate ajuta găinei să aibă și iarna ouă în cantitate mai mare, cum se pot păstra ouă proaspete și peste iarnă din cele ce le avem de cu vară etc., atunci cu totul alta ar fi fost judecata tatălui din vorbă despre școală.

Pe lângă cele aci espuse, cât și din experiență, știm că nu întreg corpul nostru didactic e capabil a eșecuta nici măcar planul din vigoare. Unii sunt lipsiți de vocațiune, alții de cunoștințe pedagogice și musicale, iar o altă parte întrunește în sine toate scăderile.

Un corp didactic înzestrat cu cunoștințe pedagogice, economice și musicale, și pe lângă toate acestea, înzestrat și cu vocațiunea recerută, ca să poată lecu re-lele zilnice, deșteptând în elev hărnicie, trezvie, spirit de întreprindere și interes spre diferite ocupațiuni și măiestrii omenești, mai ales spre acelea, a căror lipsă se resimte la poporul nostru, neuitând însă de educația religioasă morală, un corp didactic, capabil a preface școala în o „instituțiune născută și crescută din viața poporului“, trebuie să ni-l formăm, dacă voim să obținem rezultate roditoare pe terenul școlar și să mântuim poporul nostru.

Din cele până aci tractate, reasumez, că cauzele cari împiedică o dezvoltare mai vădită pe terenul școlar, le aflăm parte în planul de învățământ, parte în mijloacele de învățământ și parte în corpul nostru didactic.

Din aceste cauze cardinale isvorăsc apoi alte cauze secundare. Și pe aceste cine nu le știe? Toți le știm și știm și aceea, că toate acestea ne-au ținut pe loc, ne-au schimonosit, năvălind chiar și asupra doinei noastre.

Am atins acestea, pentru că vârarea principului practic în școală e reclamată. O pretind trebuințele poporului. Copilul țărânului nostru de mic intră în lupta vieții, de mic trebuie împărtășit cu cunoștințele practice-raționale ale timpului nostru.

Deci reformarea planului, a mijloacelor de învățământ și formarea unui corp didactic capabil a ridica școala noastră la nivelul unei academii populare, prin adoptarea principiilor practice și înfrățirea lor cu cele educative morale, e o necesitate urgentă.

A servi spre acest scop cu un plan amănunțit, nu sunt competent. Avem pedagogi, practicieni și scriitori valoroși, lor le compete acest merit. Eu mi-am destăinuit numai păreri. Și sunt în buna nădejde, că în urma unei atari reformări, amăsurat trebuințelor de viață ale poporului nostru, țărânul văzând ce lucruri învață copilul său la școală, cu drag l'ar trimite din proprie convingere, și nu mai mult din silă, care de cele mai de multe ori produce reacțiune.

Și atunci școala și cărțile vor fi și pentru noi factori puternici pentru revărsarea ideilor culturale în mijlocul poporului nostru, fără de cari esistență, înaintarea și fericirea lui n'o putem asigura.

Dela sate.

Plecere sucrasă în Jna.

— 18 Ianuarie v.

Progresul cultural ce se desfășură pe întregă linia, n'a putut să nu se estindă și asupra dealurilor noastre. Noi nea, deși am lucrat cât am putut în via Domnului pe terenul cultural-național român, de publicat n'am publicat nimic, cu toate că recunoaștem, că unele din publicații sunt de mare folos. Deci acum ne luăm voie a vă informa puțin și despre starea culturală a comunei Jna.

Această comună din punctul de vedere cultural pe timpul graniței avea 2 școli, una așa numită națională română, alta crăit nemțescă numită „Deutsche Schule”.

Școala celei nemțești era germanizarea; numai că acea germanizare nu era așa de generală ca astăzi maghiarizarea, pentru că în „Deutsche Schule” de pe atunci era aleasă numai floarea tinerilor de parte barbătească, care și făcea progrese nimitoare în învățarea limbii germane, pe când partea femeiască, încât căpăta oarecareva instrucțiune, învăța numai în „Valachische-National-Schule”.

Germanizarea a mers așa departe încât bărbații purtau tandre curat săsești, asemenea și galere la cămeși, iar femeile purtau în locuri frumoșii port românesc de astăzi, rochiile săsești făcute din pânură de tândră, țesută de ele în 39 de olini. Miresela purtau din ziua cununiei începând 7 zile desfrândul o căciulă neagră cu planșă, cam după forma „copurilor” mireselor săsești de azi.

Așa dar germanizarea era pusă la cale pe întregă linia, numai că germanizarea avea de cel mai mare contrariu tocmai pe femeia din Jna, care mult puțin, cât învăța în școală, căpăta instrucțiune în limba românească, asemenea și religioasă. Aceasta a avut de urmare că îndată după desfrindarea regimentului, portal german a fost aruncat de-o latură și înlocuit iarăși cu frumosul nostru port românesc: toate acestea din inițiativă proprie.

Vestita școală din Jna după încetarea statutului militar grănițesc s'a perdut cu totul. S'au mai instruit câte 30—40 băieți și fetițe de către un strejămeșter grănițesc, dar acum în limba maternă, folosindu-se în scriere de literile cirele.

Starea aceasta nenaturală a dăinuit până la anul 1874, când s'au înființat școlile grănițesci.

Aici s'au instituit numai decât 3 învățători, așa dară progresul cultural a început iarăși a se ridica, dar spor mare nu s'a făcut, din motivul că de abia cercetau școala câte 120 de copii și copile.

Un avânt mai puternic a luat la noi de pe la anii 1880 sub stricta conducere a baronului David Urs de Margine.

Astăzi în Jna școala e comună, firește nu din vina noastră. Puteri didactice avem patru.

Atinse fugitiv stările culturale, din comuna noastră, își poate ori și cine chipul bounis de care am avut parte în seara din ziua de Bobotează, prin darea unei reprezentări teatrale — declamatorie în urma străduințelor învățătorului mai tânăr Ioan Păcală, ajutat de inteligența din loc.

Cuvântul de deschidere l-a ținut cu multă cunoștință de cauză părintele Dumitru Panfiloiu, expunând începuturile artei teatrale la noi și îndemnând poporul de față la o tot mai mare interesare față de înaintarea în cunoștințe folositoare, morale și economice și în special față de cultura română.

După ce mulțimea publicului pentru viaa interesare față de această producție și după sfârșirea aplauzelor, cortina se ridică și o privilegiate fermă-atoare se desfășură înaintea publicului. Un grup de 6 fetișoare cu furcile la brâu reprezintă o șezătoare la țară, cântând și povestind despre vremurile grele, care le-au ajuns, făcând toate o legătură, că de aici încolo își vor cultiva ele însuși legumile și nu le vor mai cumpăra cu bani grei dela Sârbi și Bulgari, precum că și portul nu și-l vor mai schimonosi cu câte toate cumpărate dela Jidani, ei își vor purta simplul lor port românesc, moștenit dela moși și strămoși.

Elne s'au achitat de rolurile lor și George Sonu și Gavrilă Puțan în dialogul „Tiganul la țară” urmând apoi punctul de forță, comedia „Onel-Cinel” de V. Alexandri, reprezentată de inv. Ioan Păcală (Oraur) teol. Pavel Streulea (Sandu) preoteasa Ioana Nic. Vlad-Stezar (Smarandita) inv. Cornelia Tinea (Florica), inv. Dochie Coust, Sava (Tincuța) țărani și țărane.

Bine s'au achitat de rolurile lor toți și toate, făcând cinste inv. Ioan Păcală în aranjarea reprezentației.

Înceherea a făcut-o junii Dumitru Panfiloiu și Nicolae Dan cu dialogul „Tiganul la stână” producând mult haz și fiind aplaudați.

În sfârșit, atât succesul material cât mai ales cel moral a fost desăvârșit, așa încât se auziau regrete din partea celor ce din un motiv sau altul n'au putut lua parte.

Dintre străini re-au onorat cu prezența inv. Nicolae Șerb cu dsoara Marinuța Șerb, Constantin Bozdog contabil, și Ioan Bozdog cu st. soție, comercianți, toți din Poiana.

Din Poiana au stat tare mulți gata de plecare, dar au fost împedecați de zapada mare, care a închis drumul în ajunul Bobotezii.

Din partea fraților Poienari ni s'a pus la dispoziție frumoasa lor scenă, pentru care le mulțămim și pe această cale.

În fine la cassă au încurs următoarele suprasolviri și anume:

Dumitru Panfiloiu, preot, Jna, Nic. Vlad-Stezar, preot, Jna, Ioan I. Moga proprietar Căpâlna, fiecare câte 4 cor. Ioan Bozdog, comerciant, Poiana, Dr. Victor Mihi, medic, Poiana, Ioan Streulea, notar com. Jna, Constantin Sava, inv. Jna, fiecare câte 2 cor. Dsoara Marinuța Șerb Poiana, Nicolae Șerb inv. Poiana, Const. Bozdog, contabil, Poiana, Ioan Panf. Prode, comerciant, Jna, Ioan Sava inv. dir. Jna, Petru S. Păcală, Galați, Daniil Năiția, pădurar, Jna, fiecare câte 1 cor., Panfilie Istrate, cojoar 60 fl., Nicolae Dan, cantor, Const. N. Panfiloiu, econ., Luca Sava, cantor, Ioan Răduțiu (Cioban), Nicolae Pleșea, păpușar, Constantin Lazar, ferar, Ioan Morariu, păpușar, fiecare câte 40 fl., Nicolae Pace, birtas, Nicolae Sim. Ord an, econ., Nicolae Barb, econ., Dumitru Stanciu, Nicolae Stanciu (282), Nicolae Stanciu (429), Nicolae Răduțiu, Constantin N. Streulea, Vasile Nicoră, comerciant, și Vasile Streulea toți din Jna, câte 20 fileri.

Primească marinimoșii donatori și pe această cale cele mai profunde mulțămite. P.

NOUȚĂȚI.

Fondul cultural. S'a înscris la fondul cultural arhidiecezan domnul *Gheorghe Tulbure*, preot în Viștea-inferioară, cu frumoasa sumă de 400 coroane. Apoi domnul *Dr. Stefan Morariu*, avocat în Cluj, a donat fondului cultural o acție de a „*Luminii*” în valoare de 200 coroane, iar domnul *Constantin Prie*, paroh în Săcădate, asemenea o acție de a „*Luminii*”, în valoare de 200 coroane. Fapte vrednice de laudă și de imitare.

Din Bucovina. Românii bucovineni au început o mișcare pentru tovărășii sătești, înființând peste o sută de reuniuni, în frunte cu o centrală. Inspectorul central este dl Nicolae Iancu, ardelean din satul Mohu, de lângă Sibiu. — Românii din Rădăuț au deschis o prăvălie românească, cu numele „Albina”, care și-a început activitatea în luna trecută. — Să fie în ceas bun!

Advocat nou. Domnul *Dr. Ioan Prodan*, doctor în științele juridice și politice, a deschis cancelarie advocațională în Cheu-chiș (Kékes), comitatul Solnoc-Dobâca.

Fondul de pensii al medicilor. La ancheta ce s'a ținut în 12 Februarie st. n. în ministerul de interne, sub președinția domnului ministru de interne, a contelui *Iuliu Andrássy*, pentru înființarea fondului de pensii al medicilor, din partea medicilor comitatului Sibiu este delegat domnul *Dr. Victor Mihi*, medic cercual în Poiana.

Caz de moarte. „America”, organul societăților române americane, în nrul mai nou din 17 Ianuarie anunță moartea lui *Nicolae Fulea*, care trecând peste o linie ferată în orașul Indiana, a fost ajuns de un tren accelerat și zdrobit cu desăvârșire. Rămășițele defunctului au fost înmormântate în nămitul oraș; serviciul divin l-a îndeplinit preotul gr. or. Simeon Mihăileanu. Răposatul era de 47 de ani, născut în Ludoșul mare și căsătorit în Săliște, unde îl deplânge o soție cu șapte copii.

Știri dela Asociație. Muzeul Asociației s'a pus sub îngrijirea secretarului O. C. Tăslăuanu, iar biblioteca sub a secretarului O. Goga. Fostului bibliotecar, dlui Nic. Togan și fostului custode dlui I. Pamfilie, comitetul le-a exprimat mulțămirile sale pentru serviciile făcute Asociației, în deosebi dlui Togan, care a îngrijit biblioteca timp de 19 ani. Comitetul a mai decis: Să se facă e selecționare a obiectelor din Muzeu și să se sisteze vizitarea Muzeului pe lângă taxă, dar la intrarea Muzeului să se pună un registru, în care vizitatorii își vor scrie numele și suma ce o dăruiesc benevol; — privitor la revista „Transilvania” s'a adus hotărârea, să apară în patru numere (în 1909) de câte 3 coale, cu material științific și literar, proximal număr apare la 1 Februarie st. vechiu.

„Clubul român” din Viena, pus sub protectoratul dlui general *Alex. Lupu*, și-a ținut în 16 Ianuarie a. c. în restaurantul „Zam Magistrat” I., Lichtenfelsgasse numărul 3 adunarea generală ordinară, numind membrii onorari pe Escelența Sa, I. P. Sfințitul domn Dr. Victor Mihályi de Apșa, Arhiepiscop și Metropolit în Blaj, Escelența Sa, I. P. Sfințitul domn Dr. Vladimir de Repta, Arhiepiscop și Metropolit în Cernăuți, doamna general *Alex. Lupu*, Viena și dl Dr. Vasile Lucașiu, preot și deputat dietal în Sisești. Noul comitet s'a constituit apoi în următorul mod: Președinte: *George Vitencu*, tipograf, III/I. Es-largasse 4. Vicepreședinte: *Nicol. Roșez*, comerciant, I. Wollzeile 3. Secretar I.: *Ioachim Socu*, lăcătar, IX. Spittelauergasse 2 a) Secretar II.: *Petru Buba*, sculptor, III. Hetzgasse 24. Cassar: *Alexandru Barbu*, mecanic, III. Es-largasse 4. Controlor: *George Stefani*, comerciant, VII. Burggasse 51. Bibliotecar: *Ioan Prevaritura*, comerciant, VI. Gampendorferstr. 65. Substituți: *Sever Pop*, comerciant, VII. Siebensterngasse 21. *Teodor Moldovan*, lăcătar, XVIII. Schulgasse 71. Comisia de revizuire: *Alexandru Lupu*, general I. p., IV. Apfelgasse 3. *Dr. Lazur Poovic*, medic, XV. Mariahilferstrasse 136. *Dr. Marius Sturza*, medic, VII. Westbahnstrasse 34 a).

Dr. Iuliu Morariu, avocat, și-a deschis cancelaria advocațională în Uioara (Marosujvár), strada Király nr. 24. între oficiul montan reg. și farmacia László.

Negoț cu slave. Deși există firme, care opresc negoțul cu circaziene, totuși există în Turcia, în multe palate otomane, slave de acestea frumoase, aduse din Caucaz în mare număr. Un comitet circezian din Constantinopol a început acum o luptă stăruitoare în contra obiceiului barbar al credincioșilor lui Mohamed.

Japânul Gelb Ignac. Din orașul Sătoraljanjehly ieșise în zilele trecute un car mare încărcat bine cu paie, și apucase calea către Galiția. Când era să treacă hotarul, jandarmăria dela grauiță a băgat de seamă, că de sub palele din car se mișcă ceva neobișnuit. Proprietarul și vizitiul s'a legitimat, că e Gelb Ignac, și poartă negustorie cu paie. Un jandarm a cercetat însă în car și nu mai puțin de 16 feciori erau ascunși sub paie. Voinicii doreau să scape de câțânie, trecând în Galiția și de acolo în America. Japânul a fost dat pe mâna tribunalului din E-perjes.

La „fondul Dr. D. P. Barciannu pentru ajutorarea sordailor (calfelor) fără de lucru, au mai dăruit Ioan Paicu, inv. în Calbor, în semn de adânc respect 1 cor.; Emil Pinciu, funcționar la „Albina”, în amintirea iubitei lui prieteni, mult regretatului Valeriu Arsenie, fost inv. în Gura-râului, 5 cor.; Radu P. Barciannu, librar, 1 coroață și Victor Tordășianu, președinte, 10 bani.

La librăria arhidiecezană se află de vânzare ilustrate cu copii premiați dela exposiția din Poiana. Prețul 6 bani.

Cărți și reviste.

„Candela”, foaie bisericească-literară red. în Cernăuți, de Dr. E. Voitușchi și A. A. Manastyrski, Ianuarie 1909, nr. 1 cuprinde: Viața și act. sf. ap. Paul, de Dr. V. Gheorghiu. Discurs inaugural, de Dr. O. Ispescul. Vărtutea creștină, de C. Morariu. O serie de cuvântări ocazionale, de R. Bărgăuanu. Două lucrări în textul rusec, de Manastyrski și Golovan-ski. Scurte comunicări, întrebări și casuri pastorale. Cronică. Abonamentul pe an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.

„Minerva”, institutul de arte grafice și editură în București, a mai îmbogățit literatura română cu următoarele cărți bune, scoase acum de curând din tipar: *Titu Maiorescu*: Critice, 1866—1907, ediție completă, volumul 3. Prețul 1 leu 50 b. *C. Negruzzi*: Opere complete, poezii. Prețul 1 leu 50 b. *O. Sandu Aldea*: În urma plugului. Nuvele și schițe. Ediție ilustrată. Prețul 1 leu 50 bani. *M. Sadoveanu*: Oameni și locuri. Prețul 2 lei. *Sapho*, moravuri parisiene. Traducere de *Emil Gârleanu*. Prețul 1 leu 50 bani. *Ioan Slavici*, Povesti. Prețul 1 leu 50 bani. Din „*Biblioteca Minervei*”, apoi a apărut numărul 16, 17 și 18, conținând primii doi numeri romanul rusec „*Taras Bulba*” și ultimul număr *Călugărul Gherasim*, de A. G. Doinaru. Toate se pot procura și prin librăria arhidiecezană din Sibiu.

Calea spre Dumnezeu, contemplațiuni asupra Dumnezeirii și asupra adevărului divin, de G. S. Petrov, traducere de Teodor V. Păcățian, Sibiu, tip. arhid. 1909, o broșură de 80 pag. Prețul 1 cor. Este una dintre lucrările de căpetenie ale unui vestit conferențiar rus, Grigorie Spiridonovici Petrov, tradusă într-o bună limbă românească, de redactorul foii noastre, dl T. V. Păcățian. Broșura are 12 capitole și o schiță biografică, unde se expune viața și activitatea preotului din Petersburg și profesorului Petrov, numit și „*Evangelistul rusec*”. O recomandăm în deosebi preoțimii.

„Transilvania”, analele „Asociației”. Nr. IV. pe Oct.—Dec. 1908. Redactor O. C. Tăslăuanu, conțin: Procesele verbale din ultimele patru ședințe ale comitetului central, circulare, adrese, un concurs pentru un abecedar pe seama analfabeților, apel și sumarul analelor.

„Luceafărul” nr. 3, a apărut cu următorul sumar: A. B.: Episcopul Ioan Popasu. Octavian Goga: Sonet (poezie). I. Agârbiceanu: Frăsinea (novelă). D. Marcu: Imn Soarelui (poezie). Vict. Eftimiu: Cântec vechiu (poezie). Ioan Adam: Poeme în proză: Floarea soarelui. I. U. Soricu: P-rde-vară (poezie). * Pagini străine: Edgar Allan Poe (1809—1909). Inimă trădată. I. Enescu: Pastel (poezie) Aron Cotruș: Cântec (poezie). Dări de seamă: A. Cazaban: Chipuri și sufețe. — Departe de oraș. (O. C. T.) M. Sadoveanu: O. istorie de demult. (A. C.) Cronică: Artă națională. Wildenbruch. Conferențele și seratele Asociației. Ilustrațiuni: Episcopul Ioan Popasu. Femeie din Poiana (Sibiu). Țărancă din Săcădate (Sibiu). Oalugeri din Gura Râului. Port din Poiana-Sibiului (1870). Vedere din România: Pe malul Jiului. Edgar Allan Poe (1809—1909). Tâmplă de biserică (Caracal), de dl arhitect Clavel.

Poșta redacției.

Dlul I. S. în K-ó. Intenționa cu crearea fondului cultural arhidiecezan nu a fost aceea, ca poporul să fie pus la contribuție nouă, ci ca inteligența română, care trăiește dela popor, se creeze fondul pe seama și spre binele poporului. Poporul își are sarcinile sale destul de grele, să nu-l mai împovăram cu altele nouă. Din acest punct de vedere articolul nu corespunde vederilor noastre și nu l putem publica. Ideea cu *caseta* din sfintele biserici a fost apoi atinsă în ziarul nostru, căci ea a format obiect de discuție în o conferință preoțească, acceptată fiind de bună.

Teatru german.

Mercuri: *Dollarprincessin*, operetă în 3 acte.

Joi: în beneficiul artistei *Josefine Sablé*: *Die Hochze t des Reservisten*, farsă cu cântece.

Rachitis.

Mijloacele de nutremânt eminent concentrate în

Emulsiunea lui SCOTT

nutresc oasele, le fac tari și drepte și fac posibilă dezvoltarea unei carni sănătoase și bune.

Sănătatea în general se recapătă în curând și cei mici și rachitici devin tot atât de sănătoși și tari, ca toți ceilalți. 4 (270) 4—5

Prețul sticlei originale cor. 2.50. Se găsește în toate farmaciile.

Nr. 23/1909.

[25] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia vacantă Sârbi cu filia M.-Bretea de clasa a II-a, protopresbiteratul Iliei, pe temeiul Ven. ordin Consistor al nr. 15.062 Bis. din 23 Decembrie 1908, prin aceasta să scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au ași înainta suplicile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu în termenul deschis și până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral, se pot înfățișa înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia și cuvânta.

Ilie, la 15 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiterat gr. ort. rom. al Iliei.

George Oprea
protopop.

Nr. 789/1908.

[22] 3—3

Concurs.

Pe baza §-lui 63 din Statutul Organic, combinat cu §. 23, punct 5, și a regulamentului pentru procedura la alegerea de protopresbiter, votat de congresul național-bisericesc al metropoliei noastre sub Nr. 136 din 1888, prin aceasta, conform ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecezan Nr. 8014 Plen. din 19 Decembrie 1908 se publică concurs pentru îndeplinirea postului de protopresbiter în nou-înființatul tract al Geoagiului.

Fiitorul protopresbiter ca atare, până la devenirea în vacanță a parohiei centrale Geoagiului de jos-Susenii, unde și până atunci își va ține cancelaria, va ocupa parohia vacantă Feredeu.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. venitele parohiei de clasa III. Feredeu, satorite în coala B. din întregirea venitelor preoțești dela stat;

2. venitele protopresbiterale, a-nume: salariul din dotațiunea satorită din fondul „Rudolfin“ împreună cu repartițiunea protopresbiteratului cu adaosul de salari;

3. tacsele, ce incurg pentru vizitarea comunelor tractuale și pentru alte funcțiuni speciale.

Concurenții au să documenteze calificațiunea prescrișă prin concluzul congresual Nr. 111 din 1888, și concursule lor instruite cu toate documentele necesare, să le aștearnă consistoriului arhidiecezan în restimp de 30 de zile dela prima publicare a acestui concurs în „Telegraful Român“, alăturând la documente și o tabelă de calificațiune după rubricile indicate în provocatul regulament congresual, §. 12.

Concursele, intrate după expirarea termenului de concurs, nu se vor lua în considerare.

Szászváros, Orăștie, 28 Decembrie 1908.

Oficiul protopresbiterat gr.-or. al tractului Geoagiu, (Algyógy).

Vasile Domșa
adm. protopresb.

Nr. 600/1908.

[11] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei Stremțiu (ol. II.) se scrie concurs, cu termen de 30 zile, dela prima publicare — conform ordinului consistorial de dto 9 Decembrie 1908 Nr. 13911 Bis.

Venitele sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea dotațiunii dela stat, — cu adaosul că: fiitorul paroh va avea să dea parohului, de până acuma Irimie Iliescu, până ce acesta trăiește 200 cor., iar după moartea lui, minorenilor anual 100 cor., până vor ajunge la maiorenitate; și că a treia parte din venitele stolare compet cantorului.

Petițiunile se vor așterne subscrisului oficiu, în termenul susindicat, fiind concurenții datorți a se prezenta, în termenul reglementar, în o Duminecă sau sârbătoare în biserică, spre a cânta resp. a slugi și predica.

Alba-Iulia, 31 Decembrie 1908.

Oficiul protopresbiterat în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Ad. Nr. 3/909.

(23) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa III din Berivoi-mici (Berivel), protopresbiteratul Făgăraș, se scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Reflectanții să-și aștearnă rugarea cu documentele recerute, conform Regulamentului pentru parohii până la termenul pus, subsemnatului oficiu, având a se înfățișa în sfânta biserică, din Berivoi-mici pentru a cânta respective a oficia și cuvânta.

Făgăraș, în 8 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiterat gr.-or. al tractului Făgăraș în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopop.

Nu e necesară reclama.

Fiecare om știe, că

I. școală de vierit, Riomfalvaalui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase vițe de vie altoite.

Se trimit gratis și franco cataloage cu ilustrațiuni. [306] 18—36

Viță de vie altoită

expediază sorte curate, sub garanție, în sortiment bogat, de ani cunoscuta și solida firmă:

Prima plantatiune de vițe de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**,
Medias, Nr. 62 (Transilvania).

Reg a cere catalog ilustrati

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării și poate deci fiecare posesor de vie a-și cere informațiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 21—34

Prin

librăria arhidiecezană, Sibiiu

se pot procura toate cărțile școlare (catalog se trimite gratis și franco) precum și toate recușitele prescrișe de legea nouă școlară (catalog special nu este, se găsesc însă consemnate în „Noua lege școlară“, trad. de L. Triteanu, se află tot aci de vânzare.

Se mai pot procura:

Bărseanu, Dor pustiu, nuvele . . . 1-50
Brediceanu, Doine și cântece caet I/II a . . . 4—
Brediceanu, Jocuri caet I/II a . . . 4—
Caleidoscopul lui A. Mirea . . . 1-50
Daș L, Iluzii, roman . . . 1-50
Dunăreanu, Răsplata . . . 1-50
„Gazeta Transilvaniei“ numărul jubilar . . . 1-50
Maiorescu, Critice, vol. I și II a . . . 1-50
Pop, Cum să iubim . . . 1-50
Rostand E., Cyrano de Bergerac . . . 2-50
Sandu-Aldea, Pescar de Islanda . . . 1-50
„Sfaturile unui plugar luminat I.—50
Vlăduță, România pitorească . . . 1-50

„VENETIANA“

institut de credit și economi, soc. pe acții în Veneția-inferioară.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Venețiana“, societate pe acții, se invită conform statutelor, la a

VII-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Veneția-inferioară (localul institutului) în 14 Februarie st. n. 1909 la 1 oară p. m.

Obiectele:

1. Raportul anual al Direcțiunii, și al comitetului de supraveghiere, asupra bilanțului anului 1908.
2. Propunerea direcțiunii în conțelegere cu comitetul de supraveghiere referitor la distribuirea profitului.
3. Alte propuneri.

Veneția-inferioară, în 24 Ianuarie n. 1909.

(24) 1—2

Direcțiunea.**Contul Bilanț la 31 Decembrie 1908.**

Activa—Vagyon.	Mérleg számla 1908	December hó 31-én.	Pasíva—Téher.
	K f		K f
Cassa în numărar. — Pénztári készlet	539-54	Capital de acțiuni. — Alaptőke	20,000—
Cambii escontate. — Leszámitolt váltók	196,936—	Depuneri spre fructificare. — Takarékpénztár	151,127-14
Imprumuturi hipotecare. — Jelzálogos kölcsönök	5,072—	Ree-compt. — Visszleszámitó	47,009—
Credite cambiale cu acop. hip. — Jelzálogilag biztos. váltó kölcsön	41,135—	Fond de rezervă. — Tartalék alap	14,500—
Credit pers. — Kötvény költség.	1,930—	Scop cultural neîmpărțit. — Művelődési célra fel nem oszt.	58-93
Mobiliar. — Felszerelés	240—	Interese transitoare anticipate. — E ölegett kamatok	4,252-99
10% amort. — 10% leírás	200—	Creditori. — Hitelezők	1,270-05
Debitori — Adósok	120—	Profit curat. — Tiszta nyereség	7,781-42
Realități. — Fekvők	67—		
	245 999-54		245,999-54

Contul Perdere și Profit.

Spese—Kiadás.	Veszteség és Nyereség számla.	Venite—Bevétel.	
	K f	K f	
Interese de depuneri spre fructif. — Tak. betéti kamat	8,201-49	Interese: — Kamatok:	
Spese: — Költségek:		de escompt. — Leszámitó'ási ka-	
Salare. — Fizetések	1,800 —	matok	12,849-76
Spese de birou, încăl., lum. etc. — Irodai költség, fűtés, vil.	402-65	de imprumuturi hipotecare. —	
Chirie. — Házbér	100—	Jelzálogi kamat	307-88
Porto. — Posta díj	80-63	de credit cambial. — Jelzálog.	
Amortisare. — Leírás	40—	bizt. kamatok	2,650—
Contribuțiune: — Adók:		de credit personal. — Kötvény	
10% dare după int. de depun. — 10% betéti kamat után	1,201-93	kamatok	191-15
Dare directă: — Egyenes adó: 1,396-06		Provizțiuni. — Jutalékok	5,530-09
Arunc comunal și comitatens. — Községi és megyei pótló	405-68		
Camera comerțială pe 4 ani. — Keresked. kamara 4 évre	119-01		
Profit curat. — Tiszta nyereség	7,781-43		
	21,528-88		21,528-88

Veneția-inferioară, în 31 Decembrie 1908.

George Comaniciu m. p.
dir. esec. — vezér-ig.

Nicolae Cornea m. p.
cassier — pénztárnok.

Mihail Ganea m. p.
contabil — könyvelő.

Direcțiunea: — Az igazgatóság:

Ioan Popița m. p.**Georgiu Popp m. p.****Rosalim Mijia m. p.****George Halmagyi m. p.****Mateiu Mateiu m. p.**

Conturile prezente confruntându-se cu registrele principale și auxiliare s'au aflat esacte. — Alulirott bizottság jelen számlákat, megvizsgáltuk valamint a fő és mellék könyvekkel összehasonlítván, azokat mindenben helyesnek találtuk.

Inspección: — A felügyelőbizottság:

Zosim Oana m. p.**Valer Szászsebesi m. p.****Ioan B. Ovesa m. p.****Nicolae Băția m. p.****Georgiu Csokán m. p.**

Conturile prezente sau revăzute și aflate în consonanță.

Veneția-inferioară, în 17 Ianuarie 1909.

Ioan Dejenariu m. p.
rev. expert.

Cassa de păstrare (reuniune) în Săliște.

Primește depuneri spre fructificare cu 4%, pe lângă un termen de anunț mai lung cu 4½%, iar depuneri mai mari cu 5%.

Depuneri să plătesc după starea cassei și fără anunț.

Darea de camete o plătește institutul.

Depuneri și ridicări se pot face și pe cale postală cu cecuri.

Imprumuturi acoardă pe cambii, pe obligațiuni cu cavenți, pe hipotecă, precum și ca credite de cont-curent pe lângă asigurare hipotecară sau hârtii de valoare (acții și efecte publice).

Etalonul de interese variază între 8% și 6% netto după mărimea imprumutului și asigurarea oferită.

(339) 17—20

Direcțiunea.